

Utbildningsinspektion i Tjustaskolan, förskoleklass och grundskola årskurs 1-5

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	5
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Tjustaskolan den 12 januari 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om ca två år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Tjustaskolan dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Tjustaskolan intervjuades rektor, elever, personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i samtliga klasser i skolan. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Tjustaskolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	10
Grundskola	77

Uppgifterna om elevantal är skolans egna från januari 2006.

I anslutning till skolan finns fritidshem. Denna verksamhet har inte besökts utan ingår i Skolverkets inspektion på kommunnivå.

Tjustaskolan har elever i förskoleklass och årskurserna 1–5. Verksamheten är organiserad i åldershomogena klasser.

Skolan har få elever med annat modersmål än svenska.

Tjustaskolan ligger ca elva kilometer norr om Bro samhälle i Upplands-Bro kommun. Nästan samtliga elever på vid skolan är beroende av skolskjuts till och från skolan.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Tjustaskolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Tjustaskolan är en liten skola i lantlig miljö som i huvudsak erbjuder utbildning av god kvalitet, men kunskapsresultaten har försämrats något under senare år. Undervisningen är allsidig. Skolan har ett mycket medvetet arbete kring normer och värden, som uppskattas av både elever och föräldrar. En hög andel av lärarna har utbildning för den undervisning de bedriver. Skolan erbjuder en trygg miljö, fysiskt såväl som psykosocialt för eleverna. Det är en skola där alla vuxna känner alla barn. Föräldrarna är mycket nöjda med undervisningen och organisationen av skolan.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Skolan bör förbättra såväl elevers som föräldrars kännedom om målen för utbildningen.
- Skolan bör arbeta fram former för en systematisk uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.
- Skolan bör analysera elevernas försämrade kunskapsresultat och vidta åtgärder för att förbättra resultaten.
- Skolan bör arbeta för att elevernas inflytande över den egna utbildningen ökar.
- Kvalitetsarbetet i skolan bör förbättras så att elevernas resultat i förhållande till de nationella målen tydligare kopplas till förbättringsåtgärder för en högre måluppfyllelse.
- Skolan bör verka för att personal med specialpedagogisk kompetens finns.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister måste åtgärdas:

- Åtgärdsprogram upprättas inte för alla elever i behov av särskilt stöd (5 kap. 1 § grundskoleförordningen).
- Genomförandet av hem- och konsumentkunskap sker inte i enlighet med författningarnas krav (2 kap. 3 § skollagen, bilaga 3 skollagen, 1 kap. 2 och 4 §§ samt 2 kap. 6 § grundskoleförordningen)

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanerna för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94 samt de nationella kursplanerna.

Kännedom om målen

Verksamheten i skolan skall aktivt vara inriktad på att nå målen i de nationella styrdokumentet. Det förutsätter att såväl elever som personal och ledning har kännedom om vilka mål och riktlinjer som gäller. I Tjustaskolan finns tydliga bearbetningar av de nationella kursplanerna i svenska, engelska, matematik samt idrott och hälsa. Ett revideringsarbete pågår av dessa kursplaner, samt inom de naturorienterande ämnena. Under läsåret är utarbetandet av tydliga måldokument ett prioriterat område i skolans lokala arbetsplan. Vid samtal framkommer att ett fåtal elever är helt säkra på vilka mål de skall nå med sitt skolarbete, medan andra inte vet alls. Inspektörernas bedömning är att skolan bör fortsätta sitt arbete med att göra målen för utbildningen kända för eleverna.

Kunskaper

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) anges att antal övergripande kunskapsmål. Det är dels mål att sträva mot som anger inriktningen på skolans arbete samt mål som skolan ansvarar för att eleverna ges förutsättningar att uppnå. Tjustaskolan har som mål att varje elev skall lämna skolan med en fortsatt lust att lära, som är ett av läroplanens mål att sträva mot. I Tjustaskolan utvärderas detta mål, samt andra mål att sträva mot i en så kallad Utvärdering av skolgången som helhet, som alla elever i årskurs 4 och 5 gör varje vårtermin. Inspektörernas bedömning är att Tjustaskolan har en god uppföljning av läroplanens mål.

Nationella prov finns för årskurs 5 och årskurs 9 i engelska, matematik samt svenska och svenska som andraspråk. Syftet med det nationella provsystemet är att bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna, förtydliga målen och visa på elevers starka och svaga sidor, samt ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå och huvudmannanivå.

Nationella prov årskurs 5 år. Andel elever som klarat samtliga delprov, enhet procent

År	Tjustaskolan			Upplands-Bro kommun		
	2003	2004	2005	2003	2004	2005
Svenska	71	79	41	82	82	62
Engelska	79	100	86	86	85	83
Matematik	58	79	45	82	82	63

I Tjustaskolan har resultaten på de nationella proven legat på ungefär samma nivå de senaste åren, utom läsåret 2004/2005 då framförallt resultaten i svenska och matematik försämrades. Vid samtal med rektorn och personal framkommer att ingen analys av orsakerna till de försämrade resultaten har gjorts. Rektorn förklarar det med att resultatet från de nationella proven ännu inte är klara vid tidpunkten för skolans utvärderingsdagar i maj. Inspektörerna vill betona att uppföljning och utvärdering bör göras kontinuerligt under skolåret och att till exempel resultat på de nationella proven kan leda till en analys även under annan tid än vissa preciserade dagar. Resultaten på de nationella ämnesproven är mycket svaga, i synnerhet i matematik och svenska. Inspektörernas bedömning är att skolan bör analysera de försämrade kunskapsresultaten och vidta åtgärder för att förbättra resultaten.

Mål att uppnå finns i alla ämnen för årskurs 5 och årskurs 9. För de ämnen där det inte finns nationella prov gör Tjustaskolan ingen sammanställning av hur väl eleverna i årskurs 5 når målen. Hur en sådan redovisning görs för varje elev vid utvecklingssamtalen varierar från lärare till lärare. I idrottsämnet får klassläraren tydliga underlag inför utvecklingssamtalet. Skolan har dock inga gemensamma rutiner för att redovisa hur väl eleverna uppnår mål i ämnen som bild, hem- och konsumentkunskap eller de samhällsorienterande ämnena. I de fall enskilda lärare gör en sammanställning meddelas inte rektorn, som har det övergripande ansvaret för skolans resultat och att adekvata stödåtgärder sätts in, den sammanställningen.

Ett arbete med att ta fram lokala bearbetningar av de nationella kursplanerna pågår i alla skolor inom Bro-området i kommunen. Såvitt inspektörerna har kunnat bedöma varierar implementeringen av dessa stort mellan lärarna i Tjustaskolan. Inspektörernas bedömning är att skolan bör arbeta fram en systematisk uppföljning och analys av elevernas kunskapsutveckling i skolans samtliga ämnen.

Normer och värden

I skolans uppdrag enligt läroplanen ingår att aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dessa komma till uttryck i praktisk vardaglig handling.

Tjustaskolan har tydliga rutiner för att dokumentera när eleverna inte klarar av att följa skolans och vårt samhälles gemensamma värderingar. Alla händelser som till exempel fysiskt eller psykiskt våld dokumenteras i en incidentrapport. Denna sammanställs fortlöpande så att rektorn kan ha överblick över vilka elever som behöver extra stöttning i arbetet med normer och värden. Skolan har även ett dokument kallat Policy för attitydarbete där varje lärare dokumenterar klassen och de enskilda elevernas tillhörighet i olika grupper hur grupprocessen påverkar den enskilda eleven. Det finns även en policy för skolans rastvaktsarbete. Ett tecken på resultaten av skolans arbete med normer och värden kan vara hur eleverna förhåller sig i skoltillvaron och inspektörerna upplevde under sitt besök att skolan präglas av en vänlig atmosfär och samtliga elever var trevliga och tillmötesgående. Föräldrar och elever uppger i intervjuerna att skolans arbete med normer och värden är mycket gott och eleverna är medvetna om vem de kan vända sig till om någon händelse av kränkning eller annat skrämmande slag skulle inträffa.

I läroplanen anges vidare att skolan skall sträva mot att varje elev visar respekt för och omsorg om närmiljön samt att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra. I Tjustaskolan genomför årligen en uppföljning i enkätform där eleverna tillfrågas om hur de trivs i skolan, om de känner sig trygga och om det förekommer kränkningar. En mycket stor majoritet av eleverna i Tjustaskolan uppger att de blir bra bemötta av andra elever på skolan. I enkäten från 2004 framkommer att ett litet fåtal elever känner sig mobbade av andra elever. I intervjuer säger eleverna på skolan att lärarna tar tag i frågan och de anger även att de kan prata med rektorn för skolan om de upplever att för lite görs. Några föräldrar i intervjun önskar, och svaren i skolans årliga föräldraenkät stöder dem, att information om eventuella händelser omedelbart skall meddelas hemmen. Andra föräldrar uppger att detta sker idag. Inspektörernas bedömning är att Tjustaskolans resultat av arbetet med normer och värden är mycket gott.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och andra skolförfattningar. Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Skolan skall sträva mot att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö och tar tillvara möjligheterna att utöva inflytande över sin utbildning. I Tjustaskolan finns ett så kallat trivselråd. Två elever från varje klass, samt rektorn träffas kontinuerligt och tar upp frågor som framförallt gäller skolgården. Eleverna i trivselrådet är nöjda med det arbete de utför och upplever att skolans ledning lyssnar på dem, samt att de får vara med och bestämma. I intervjuer och samtal med elever framkommer det att de upplever att de har lite inflytande över det egna lärandet. Detta stöds av resultaten på de utvärderingar som görs på skolan. Frågor till de yngre eleverna om de får vara med och bestämma och planera sitt skolarbete har högst andel missnöjda elever. I den elevutvärdering som görs i årskurs 4 och årskurs 5 finns inga frågor om inflytande över utbildningen med. Inspektörernas bedömning är att skolan bör arbeta för att eleverna i högre grad får inflytande över sin egen utbildning. (Se vidare Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen).

Alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet. I Tjustaskolan säger de intervjuade föräldrarna att de ges möjlighet att vara med och utforma verksamheten. Klassrepresentanter och skolans ledning träffas i samråd två gånger per termin och föräldrarna uppger att de ges möjlighet att föra upp frågor på dagordningen. De säger att skolans ledning är lyhörd för föräldrarnas tankar och önskemål. En del önskar att skolans hemsida kunde innehålla information som till exempel mål för utbildningen. Inspektörernas bedömning är att Tjustaskolan har goda former för samverkan med elevernas vårdnadshavare.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

I läroplanen och kursplanerna anges mål att sträva mot och därmed inriktningen på skolans arbete. De kunskapskvaliteter som eleverna skall utveckla åstadkoms genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.

Dagen för inspektörernas besök präglades mycket av idrott och slöjd. Tjustaskolan har lagt mer tid på idrottsämnet i förhållande till den nationella timplanen. Detta för att stärka elevernas motorik och i förlängningen nå bättre kunskapsresultat i övriga ämnen, enligt rektorn. Någon utvärdering om den satsningen på idrottsämnet lett till ökad måluppfyllelse har inte gjorts (se vidare Kvalitetssäkring och förbättringsarbete). Inspektörerna såg även exempel på utematematik, läs- och skrivinlärning och arbete med den nordiska historien. Lektionerna präglades av lugn, ordning och koncentration. Under dagen upplevde inspektörerna att de flesta eleverna i en klass gör samma sak, samtidigt i samma böcker. Enligt rektorn är detta ovanligt, men eleverna berättar att det är sällsynt att de själva kan utforma sin arbetsdag eller sitt arbete i klassrummet.

I timplanen anges - antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val, - det totalt garanterade antalet timmar (garanterad undervisningstid), och - inom ramen för den totala undervisningstiden ett visst antal timmar för skolans val. Enligt grundskoleförordningen skall beslut om fördelning av antalet timmar för ämnen, ämnesgrupper, språkval och elevens val fattas av styrelsen efter förslag av rektorn.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. I Tjustaskolan finns tydliga rutiner för att följa upp dessa elever. Samtliga elevers kunskapsnivå går igenom i de så kallade 6-veckorskontrollerna som sker kontinuerligt i skolan. En sammanställning görs över alla elever som riskerar att ej nå målen i årskurs 5, vilka av dem som har åtgärdsprogram samt i vilken omfattning eleven får extra stöd för att nå målen. Däremot gör skolan ingen bedömning om de åtgärder som sätts in leder till önskat resultat, det vill säga att eleven når målen. För flera elever som bedöms att inte nå målen i andra ämnen än svenska, engelska och matematik saknas åtgärdsprogram. Inspektörernas bedömning är att skolan har goda rutiner för att upptäcka vilka elever som har svårigheter att nå målen för sin utbildning men att skolan skall upprätta åtgärdsprogram för samtliga elever som behöver särskilda stödåtgärder för att nå målen.

Utvärdering av lärandet och bedömning

Läraren skall enligt läroplanen, utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. De intervjuade föräldrarna i Tjustaskolan är i stort sett nöjda med den information de får vid utvecklingssamtalen om hur deras barn klarar sig i skolan. Underlagen för samtalen ser olika ut från lärare till lärare, men de föräldrar inspektörerna talar med är alla nöjda med hur deras samtal har utformats. Någon efterlyser en tydligare form av redovisning för hur eleverna ligger till i förhållande till de nationella målen i ämnena (se vidare Kunskaper). Veckobreven som lärarna skriver till klassens föräldrar är uppskattade, likaså den så kallade kontaktboken där varje elevs planering och arbete under

skolveckan beskrivs och i vissa fall utvärderas av eleven. Alla föräldrar i intervjun säger även att lärarna och skolledningen är lätta att nå och att de snabbt kan få svar på alla frågor de har. Inspektörernas bedömning är att skolan har goda samverkansformer med hemmen, men att skolan bör arbeta för att göra målen för utbildningen kända för föräldrarna.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

Enligt författningarna har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Varje skola skall årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av verksamheten. Tjustaskolans kvalitetsredovisning följer den mall som utarbetats i Upplands-Bro kommun. Förutom kvalitetsredovisningen, som följer ett läsår, skriver rektorn även en verksamhetsberättelse som följer budgetåret. Kvalitetsredovisningen motsvarar visserligen förordningens krav, men någon analys av elevernas svaga resultat i nationella prov görs inte och några förbättringsåtgärder beskrivs inte. En del lärare blir även förvånade när inspektörerna berättar om resultatet på de nationella proven. Den försämring som ägde rum våren 2005 har, såvitt inspektörerna har kunnat utröna, inte lett till reflektioner kring orsakerna till eller diskussioner om förbättringsåtgärder (se vidare Kunskaper). Inspektörernas bedömning är att kvalitetsarbetet i Tjustaskolan bör förbättras så att elevernas resultat i förhållande till de nationella målen tydligare kopplas till förbättringsåtgärder för att nå målen.

Ledning och internkommunikation

Skolan leds av en lokal skolstyrelse, en brukarstyrelse, med föräldramajoritet. Den styrelsen har mandat att fatta beslut i alla frågor utom enskilda elev- eller personalärenden, anställningar eller det pedagogiska arbetet på skolan, där rektor fattar beslut. Den som är rektor skall ha pedagogisk insikt, förvärvat genom utbildning och erfarenhet. Särskilt skall rektor verka för att utbildningen utvecklas, och han eller hon har en särställning när det gäller att garantera elevernas rättssäkerhet. För att utöva sitt ledarskap skall rektor enligt skollagen hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan.

Ledningsgruppen i Tjustaskolan består av rektorn, biträdande rektor med ansvar för förskolan samt en administrativ tjänst på sju timmar i veckan. Sammankomster med huvudmannen för skolans verksamhet sker minst en gång per månad. Rektorn upplever att förvaltningen för skolan är lyhörd för frågor och diskussioner.

Personal och föräldrar som inspektörerna har talat med anser att rektorn i Tjustaskolan är väl förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. En relativt nyanställd lärare berättar att rektorn besökt klassrummet en gång i veckan. Personalen tycker att rektorn är en god pedagogisk ledare, men de skulle gärna se att rektorn kunna ägna än mer tid till det pedagogiska ledarskapet. De uppger att den administrativa delen av rektorns arbete tar allt mer tid i anspråk. I den utvärdering som görs en gång per år i Upplands-Bro kommun svarar samtliga i lärarkåren att de anser att rektorn för skolan "uppfyller de krav man kan ställa på funktionen". Inspektörernas bedömning är att rektorn för Tjustaskolan är förtrogen med den dagliga verksamheten inom sitt ansvarsområde.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

Tjustaskolan har en egen timplan. I denna finns sextio minuter per vecka avsatt för ämnet hem- och konsumentkunskap. Däremot finns inte motsvarande tid avsatt på schemat. Enligt rektorn bedrivs den teoretiska delen av ämnet inom klassen av klassläraren. De praktiska momenten utförs delvis i skolans kök och delvis i hemmen. Inspektörerna har inte kunnat utröna hur stor del och vilka eventuella uppgifter som hemmen, enligt skolan, förväntas ta ansvar för. I arbetsplanen för skolans arbetslag där årskurs 5 ingår finns heller inte ämnet hem- och konsumentkunskap med. I de nationella kursplanerna för ämnet står att läsa att eleverna i slutet av femte skolåret bland annat skall ”kunna laga mat och arrangera för gemenskap kring måltiden och förstå dess kulturella och sociala värde” och ”kunna samarbeta med andra vid arbete med olika uppgifter”. Inspektörerna bedömer att utformningen och genomförandet av undervisningen i hem- och konsumentkunskap är bristfällig då praktiska moment är förlagda till elevens hem. Dessa moment genomförs inte under lärares ledning. Detta är inte acceptabelt då författningarna anger att det är skolan som skall ansvara för såväl planering, organisation samt genomförande av elevens utbildning. Skolan måste säkerställa att eleverna ges förutsättningar att nå målen i hem och konsumentkunskap i årskurs 5.

Skolans lärare skall ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak skall bedriva. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder.

Tjustaskolan har 14 anställda varav åtta undervisar. Klasserna i skolan är små. I förskoleklassen går tio barn och i årskurs 1–5 går 12–20 barn per klass. Nästan samtliga undervisande anställda har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Skolan saknar dock tillgång till personal med specialpedagogisk kompetens. Rektorn förklarar detta med att skolan har varit tvungen att skära ner och därför inte haft ekonomiska förutsättningar att anställa en sådan person. Personalen säger att de kan avgöra om en elev kommer att nå målen för utbildningen eller inte, men att de inte alltid vet vilken typ av åtgärder som skulle behövas på individnivå för att eleven skall ges möjlighet att nå nivån. De elever som är i behov av stöd får det av befintlig personal i skolan. Inspektörernas bedömning är, i synnerhet med tanke på de vikande kunskapsresultaten i svenska och matematik, att skolan bör verka för att personal med specialpedagogisk kompetens finns.

Kompetensutveckling skall anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Personalen i Tjustaskolan är nöjd med den kompetensutveckling som anordnas och som de deltar i.

Rektorn har genomgått den statliga skolläraryrket utbildningen.

Eleverna skall ha tillgång till lämpliga lokaler, böcker, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. En del av Tjustaskolans byggnader är över hundra år gamla. Skolan har en liten idrottssal byggd 1996. Såvitt inspektörerna har kunnat bedöma används lokalerna på ett för undervisning lämpligt sätt. De läromedel och andra hjälpmedel som finns är enligt inspektörernas bedömning av god kvalitet.

Datum	Ort
2006-05-17	Stockholm

Marie Morin
Sofia Kling